

Տարեկան գինը 10 րուբլ. կես տարվանը 6 րուբլ.
Առանձին չամբաները 5 կոպեկով:

Փոփոխում գրվում են միայն խմբագրատան մէջ:

Օտարազգայացիք գինում են ուղղակի
Դպրատն. Редакция, Мухомов.

Նախագրատնոյ բաց է առաւտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տոն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լիտով:

Յայտարարութիւնները չամբ. վճարում են
խաբանայիւ բառին 2 կոպեկ:

ՄԵԼԿ

ԲՈՂԱՆԻՍԿԱՌԻՒՆ

Քաղաքական մտածողները: — Եւ քիչ և տե-
ս ու թիւն: Ներքին լուրեր: — Արտաքին տե-
ս ու թիւն: Հայաստան: — Մշակող շնորհներ:
— Յայտարարութիւններ: — Բանասիրական
Մտայն: Եւ Ս. Պետրոպոլի հայոց եկեղեցիների
կայտաւանական խնդիրը:

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄՏԱԾՄՈՒՆԻՔ-ՆԵՐ

Արեւելեան խնդիրը դարձեալ
վճռված է: Եւրոպական պե-
տութիւնների պաշանջները Բ.
Դուռը մինչև այժմ էլ կատա-
րում: Պետութիւնների ծովա-
յին ցոյցը օրից օր սպաւում
է: Առ Զեքեօփոսի, ոչ Յու-
նաստանի, ոչ էլ Հայաստանի
խնդիրը վերջնական լուծումն
չեն ստանում:

Բ. Դուռը կարծում է թէ կը
բաւականացնի եւրոպական պե-
տութիւններին նրանով, որ փո-
խել է իր միտարարութիւնը:
Արտաքին գործերի երեւել մի-
նիստը Արեւելի-փաշան, այդ
մահաւանական աղանցին, հայե-
րի այդ թշնամին, ընկաւ և նրա
տեղը նշանակված է մէկ ինչ որ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄՈՍԿՎԱՅԻ ԵՒ Ս. ՊԵՏԵՐՈՊՈԼԻՑԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵ-
ՑԻՆԵՐԻ ԿԱՌԱՅՐԱՅԻՆԱԿԱՆ ԽՈՒՄԻՐԸ

«Голосъ» լրագրի № 229 քանակական
մասնում, ինչպէս Քեչարտովսկի
տպարան. մի յօդուած, որի մէջ նկարագրվում
էր Մոսկուայի և Ս. Պետրոպոլի հայոց եկեղեցիների
միջնաւոր արքեպիսկոպոսի ռեզնիս
մասն անտախանի գրութիւնը, նրանց արդիւն-
ների վաւերացում և տեղային հայ շարահաւանական
գործունէութիւնները այդ կայտաւանական
ըզմարտը և նրանց հոգաբարձու ինչպէս Արամիւն
գէտ:

Իր յօդուածի սկզբում պատուելի ձեղինակը
խօսելով առհասարակ բոլոր դաստիարակներին
պատկանող եկեղեցիների տնտեսութեան վրա,
այսպէս ասում է այն մտքը, թէ եկեղեցական գործա-
ւորի, եկեղեցական կայտաւանական կառավարու-
թիւնը Ռուսաստանում գտնվում է միջինակ
անկարգութեան մէջ, ամեն տեղ նկատվում են մի
և նոյն անհաշիւ, անպայման վատնումներ: Պա-
տարարութիւն մէջ գլխաւոր զբաղմանաբար գրական
կարգադրութիւնները, ասում է ձեղինակը, կմո-
րայի են երկարակում, բայց եկեղեցու երկրորդա-
նը միշտ մնում է անհաշիւ տեղ եկեղեցական
գործարարներ: Այսին խաղաղական ձև է ստանում
առանց կնաւորել տնտեսութիւնը, երբ նա ծած-
կում է կեղծ հաշուառութեան մէջ: Գրեթէ այդ
ընթացքը առաջ է գալիս մի կողմից ծխական
ժողովրդի անտարբերութիւնը, միւս կողմից, հո-
գեղականների աշատութիւնը, որոնց ամենալա-

Օստիւնփաշա: Դրանք ի հարկէ,
գործերի գրութիւնը չի փոխվել:
Թիւրքիայի մէջ միտարարների
փոխվելը ոչինչ նշանակութիւն
չունի. այս ինչ փաշայի տեղ այն
ինչ փաշա է նշանակվում: Բայց
ոչ միւր նրանցից մի յայտնի
կուսակցութիւն, մի յայտնի ուղ-
ղութիւն, քաղաքականութեան
մի յայտնի գաղափար էլ ներ-
կայացնում...

Այսպէս միութիւնը քանդ-
ված է, այն միութիւնը, որ
Թիւրքաց կառավարութիւնը ին-
քն գաղտնի կերպով կարճա-
կերպ էր, որպէս զի ընդդիմա-
դրի Զեքեօփոսի պաշանջնե-
րին: Այդ աղանքան միութիւ-
նը գեւ մնացորդ էր Բիւստափիւ-
ղի միտարարութեան Թիւրքասը
ուղղութեան ներգործութեան:

Այժմ, երբ եւրոպական Թիւր-
քիայում չաղողկեցաւ մի մահա-
տական զինարարութեան միութեան
կազմակերպութեան պահպանելը,
Բ. Դուռը մտածում է աղիւղեց-
նել նոյն տեսակ միութիւն իր
ասիական երկիրներին մէջ, այն

Ներկայացուցիչներ անկարող են լինում չակաւ-
ակ եկեղեցական երկրորդականների ինքնիշխանու-
թեան դէմ: Այդ բոլոր բողոքները չանդիպում են
այն անձինքների կառավարութեանը, որոնք ունեն
ստանձնել շահեր չեն, ասանդական կարգի պահ-
պանելու մէջ: Իսկ թէ որքան նպատակաւոր են այդ
կարգերի եկեղեցու շահերի շամբ—այսինքն է ա-
մենին և մեղանցի իրաւանքներին: Այդ կարգեր
չարք թէ ուղղափառ եկեղեցու և թէ այլ դաս-
նակութիւնների վերաբերութեանը ընդհանուր նշա-
նակութեան ունի: Այդ մեծը տնտեսում ենք լրա-
դական տեղեկութիւններին, թէ որպէս ծխական
ժողովրդի կողմ երկրորդականների ինքնակաւ-
ութեան դէմ միշտ մնում է ապարդիւն: Մի այսին-
քի կողմ սկսեց, ի թիւս այլոց, Մոսկուայի և Ս.
Պետրոպոլի հայոց եկեղեցիների ծխական ժող-
ովրդը, որ իրաւացի կերպով ցանկանում էր իր
եկեղեցիների մեծագումար արքեպիսկոպոսի կայ-
քերը ազատել անհաշիւ տնտեսութեան վատնում-
ներից:

Այնուհետեւ պատ. ձեղինակը, կանխում է բա-
ցարարը, թէ ինչու մայրաքաղաքների հայոց եկե-
ղեցիների կարգերը, չակաւակ եկեղեցու գաղտնի
անարգութեան, չակաւակ ժողովրդի և բարձր հո-
գեղի իշխանութեան կողմից, կառավարում են մի
մասնաւոր անձինքների ձեռքով, առանց չապա-
կութեան մասնակցութեան: Այդ առիթով նա դի-
մում է ինչեւէ եկեղեցիների չիմարութեան պատ-
մութեանը:

Անցեալ դարու եօթնամասուն երրորդ թա-
կանների սկզբում, Սկաւտովսկի II կայսրուհու ար-
քեպիսկոպոսական (ԵՐԵՄԻՅԱ) Յովհաննէս Լա-
զարեանը, մի քանի այլ հայ երի չեւ տեղ-
եղին, որ թիւր արքի նրանց Մոսկուայի և Ս.
Պետրոպոլի հայոց եկեղեցիները, որ կանց կը-
րծի չամանաւոր ժամանակութեան կառավարի: Գրե-

է Հայաստանում: Այդտեղ
Թիւրքիան, ինչպէս լրագրիները
հայտարարում են, գիտաւորութիւն
ունի հաստատել մի քիւրդա-
կան միութեան, որպէս զի նրա-
նով ընդդիմադրի Հայաստանի
քրիստոնէայ ընտանիքների պա-
շանջներին ու նրանց ձգտում-
ներին:

Բայց «Голосъ» լրագիրը շատ
ուղիղ է նկատում: որ քրիւրդա-
կան լիւրդ աւելի էլ դժուար
է կազմակերպել, քան թէ ալ-
բանական լիւրդ: Թէն և ալբա-
նացիները նոյնքան վայրենի ցեղ
են, որքան քրիւրդները, բայց
նրանց մէջ դարձաւ աւելի հա-
մարաշխութիւն կայ, այն ինչ
քրիւրդերի ցեղերը միմեանց մէջ
թշնամի, միմեանց մէջ ոչինչ
համարաշխութիւն չունեցող ցե-
ղեր են, որոնք աւելի էլ թա-
փառական կեանք են վարում,
քան թէ ալբանացիները:

Վիւրդական լիւրդայի մասին
անգլիական համայնքների ժողո-
ւի մէջ արդէն հարցում եղաւ:
Վիւրդայայտնեց որ թէ քրիւրդա-

ցաւ բարձրագոյն հրովարտակ, որով թիւր էր արք-
իւր լիւրդ չէրքերի կառուցումը, և հրամայում
էր պոլիցիային ցոյց տալ չէրքերի չամբար յարա-
բար տեղեր: Ամենապարզաբար Կայսրուհու նշա-
նա՝ հոգիւր վրա չինվեստ եկեղեցիները, կամա-
րը նուիրատուութիւններով, որոց մէջ նշանաւոր
գրաւ պատկանում էր ինչեւէ անհամաձայն:

Ս. Պետրոպոլի եկեղեցին կառուցանելու ժա-
նանակ Յովհաննէս Լազարեանը, հոգեւ իշխա-
նութեան համաձայնութեան, չինքն և եկեղեցու
կանի հոգի վրա երկու քարաշէն տներ, այն պա-
նամով, որ նրանք պիտի դառնային եկեղեցու կա-
տարան սեպակաւութեան, երբ նրանց կառուա-
նելից էր ստացվել շինութեան վրա ծախված
գումարը: Բայց 1800 թվ. Յովհաննէս Լազարեա-
նը ինդիւրով գինը Լիվաւանի Յովհաննէս կաթողի-
կոսին, յայտնելով, թէ իր զկալ եկեղեցին ունե-
ցած Քրիստոնէական պատմաւոր, իր չինած
տները նուիրում է յօդու Ս. Պետրոպոլի հայոց
եկեղեցիներին: Այս ինդիւրը չեւ նա ներկայաց-
րեց կաթողիկոսի հաստատութեանը և այն դա-
շինքները, որոնք բովանդակում էին իրանց մէջ
ընծարված տների կառավարելու պայմանները, թէ
նրանց արդիւնքների և թէ չակողութեան վերաբե-
րութեանը:

Պայմանները դիտարարվել են չեւեւեւեւեւ:
Այնին Յովհաննէս Լազարեանի և նրա ինչ մասը
կարգեր պէտք է մնային նրանց կառավարելու
ներքին: Բայց այդ երկուսն մասից յետոյ, այն տու-
նը, որ եկեղեցուց դուրս գալու ժամանակ գնե-
ւում է ձախ թեղի վրա, և նրան կից եղած շի-
նարկաները, այն և միւս տան ներքին յարկում
գտնված խանութները, որպէս և այն հոգը որ
գտնվում է սուրբ Յարութեան եկեղեցու մաս-
նորը, բացի տան մէջի դարպասներէնց և կա-
կարալիքից, պէտք է յանձնվի ինչ եկեղե-

կան միութիւնը կազմակերպ-
ված է Հայաստանի քրիստո-
նէաների դէմ, Մեղիւնս պէտք
է բողոքի Թիւրքիայի այդ տե-
սակ քաղաքականութեան դէմ:

Ասում են որ Հայաստանում
նշանաւոր շարժում կայ, որ Հա-
յաստանի այլ և այլ տեղերում
երեւցան հայերի զինարարված
խմբեր, որոնք գործում են քիւր-
դերի դէմ:

Ղշղապէս այդ մասին մենք
գեւ և տեղեկութիւն չունենք:
Միայն հաստատ կարելի է ա-
սել, որ թէ քիւրդ լուր մասամբ
էլ ստուգվի, թիւրքաց հայերի
ձեռքով զինքի բարձրացնել ա-
ւելի կառաւարչից հայոց խնդիրը,
քան թէ նրանց ամենապարզ գը-
րաւոր բողոքների Թիւրքերի և
քիւրդերի հարաստահարութեան
դէմ:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲՈՂԱՄԱՌՈՒՄ մեղ հարցը մեն: Այստեղ չէնք
որ ծառերը կանաւում են և բոլոր թուրք ազգա-

ցու հոգաբարձունքի կառավարու-
թեանը, որոնք պէտք է ինչինչ չորս հո-
գի—մէկը Լազարեանների ժաւան գնե-
րից, և րկուսը հայազգի պատուաւոր
անձինքներից, իսկ չորրորդը մի բարե-
միտ հոգեւորական: Ինչ որ վերաբերում է
միւս տանը, որ եկեղեցուց դուրս գալու ժաւա-
նակ գտնվում է մէջ թեղի վրա, այն ևս մի և նոյն
պայմաններով պիտի արքի ինքնակութեան չամբ
չինողի (Լազարեանի) ժաւանքների երեքագործին
արաւկան սեւ ից մինչեւ երրորդ սերունդը, ի
հարկէ, մի որս վարձով: Իսկ երբ տոնային երեք
սերունդները կանցնեն, այն ժաւանակ և այս տու-
նը պէտք է չաւասարվի միւսներին, և նրա և
կաւանքների ու ծախսերի կառավար-
ութիւնը պիտի և կաւմաւ լինի ի հոգա-
բարձունքից, միւս կարգի պէ:

Այդ պայմանագիրը վաւերացած էր Վեհ. Կա-
թողիկոսի և աւաղարկված Աստուածին հայոց
կաթողիկոսարկիւսի, որ արձանագրելով օրարարութեան
մէջ և ընդունվի որպէս ձեւաւոր: Սկսեալ պա-
մանների պարտաւորեցուցի լինելով իր ժաւանք-
ների չամբ և ճշտութեան կառարելով Յովհան-
նէս Լազարեանը հաստատել իր կաւմով: Որովհե-
տեւ նա դաստիարակ չունի, իր կաւմի մէջ նշանա-
կեց, որ եկեղեցական կառավարելու կառավարել
իր կինը, չամանայն այն կարգադրութիւնների, որ
հաստատված էին հոգեւ իշխանութիւնից, իսկ եր
կորցրել գրեթէ ժաւանքներին:

Յովհաննէս Լազարեանի մահից յետոյ նրա կինը
և եղբայրները, ընդհանուր համաձայնութեան,
հրամարկեց և այն իրաւութիւնից, որ արքած
էին չանդուցեանի ժաւանքներին քիւրդ կաւմի և
հոգեւ իշխանութեան չեւ ունեցած պայմանի գը-
րակները: Նրանք խնդրելով Բարձրագոյն կաւա-
ւարութեան, որ իրանցից և իրանց ծա-

